

Кушма жөмлө төрлөрө

Максат:

1. Кушма жөмлө төрлөре турында мәгълүмат бирү;
2. Укучыларның анализ ясау, гомумиләштерү, мөстәкыйль фикерләүләренә ирешү;
3. Укучыларга әхлак тәрбиясе бирү.

Өй эшен тикшерү

1.Сорауларга жавап бирү:

а) Кушма жөмлө дип нинди жөмлө атала?

б) Ул ничө жөмлөдөн тора??

2. “Беренче укытучым” дигән темага мини-сочинениеләрне тапшыру.

Проблемалы ситуация булдыру.

Уку мәсьәләсен кую

?	
Кыңгырау шалтырады, дәрәс башланды.	Кыңгырау шалтырагач, дәрәс башланды.

Кушма жөмлө эчендәге гади жөмлөләр нинди
чаралар ярдәмендә бәйләнә?

**Дәрескә максат һәм бурычлар
кую.**

Дәрес темасын ачыклау

**Кушма жөмлө, бәйләнеш төрөнә
карап, тезмә кушма һәм иярченле
кушма жөмлөләргә бүленә.**

**Мәсәлән: Алтын черемәс, тимер
тузмас.(мәкаль)- тезмә кушма жөмлө**

**Күзләре ачык булса да, ул дөм сукыр
иде. (Ә.Еники)- иярченле кушма
жөмлө**

**Бэйлэүче чаралардан чыгып,
кушма жөмлө нинди төрлөргө
бүлөнө?**

Үрнәккә нигезләнеп, тезмә кушма һәм иярченле кушма жөмлэләр төзөргә:

- Син әйтмәдең, мин ишетмәдем. (тезмә кушма жөмлә);
- Син әйтмәгәнгә, мин ишетмәдем. (иярченле кушма жөмлә);

“Хэрэм малның хэере юк” текстын сэнгатьле укырга һәм иярченле кушма жөмләне табарга, иярчен жөмләне баш жөмлөгә бәйләүче чараны күрсәтергә:

Минем абыем, ВДВ да хезмәт итеп кайткач, милициягә эшкә урнашты. Ул көннәр буге машиналар хәрәкәтен күзәтә, юл кагыйдәләрен бозганнарны кисәтә. Араларында акча бирергә теләүчеләр дә була икән. Илфат абый машина йөртүчеләргә хэрәмнең нәрсә икәнлеген жентекләп аңлаткан. Кайберәүләр аны сынап карарга теләгәннәр. Минем абый сынатамы соң? Аның кебек гадел, әдәпле, тәрбияле егетләр күбрәк булса, илдә яшәве күпкә тыныч, рәхәт булыр иде дип уйлыйм. Кешеләргә бу турыда күбрәк аңлатырга кирәк. Юл читенә куелган рекламаларга “Хэрәм малның хэере юк!” дип язарга киңәш итәр идем.

Өй эше

1. Кагыйдәне өйрәнергә;
2. “Хәрәм малның хәере юк” дигән мәкальне сез ничек аңлайсыз? Кушма жөмлө төрләрән кулланып языгыз.

**Сез бик акыллы, эшчэн,
тәрбияле һәм шәфкатьле
балалар!**